

Kokousaika   **Tiistaina 11.10.2022 klo 18.00**

Kokouspaikka   **Klamilan kirkko, kirkkosali, Museotie 1903, Klamila**

Käsiteltävät asiat

Asia nro   Liite nro

21	Kokouksen avaus
22	Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
23	Esityslistan hyväksyminen
24	Pöytäkirjan tarkastus
25	Kappalainen viran lakkauttaminen
26	Suositus toimituspalkkioista
27	Tuloveroprosentti vuodelle 2023
28	Muut esille tulevat asiat
29	Tiedoksi merkittävät asiat
30	Muutoksenhaku

---

puheenjohtaja

Aika Tiistaina 11.10.2022 klo 18.00-

Paikka Simeon-sali, Pikkuympyräkatu 34, Hamina

Osanottajat

jäsenet				varajäsenet	
Andrejev Katja	poissa	Metso Jari	läsnä	Puonti Hellevi	läsnä
		Ojala Sari	läsnä	Pousi Ritva	läsnä
Hakkarainen Laura	läsnä	Pakkanen Helena	poissa	Suntio Anna-Liisa	läsnä
Harjula-Ristola Pirjo	läsnä	Kainulainen Sakari	poissa	Muukkonen Martti	läsnä
		Pitkänen Kaisa	poissa		
Hasu Sirpa	poissa	Rautamaa Eeva	läsnä		
		Ruokonen Markku	läsnä		
Hyvönen Jukka	läsnä	Silander Outi	läsnä		
Janes Nina	läsnä	Suikkanen Jaana	läsnä		
Kaitainen Markku	poissa	Suutari Simo	läsnä		
Kataikko Leena	läsnä	Tulokas Eila	läsnä		
Kiri Esko	läsnä	Tuomisalo Tomi	läsnä		
		Virtanen Ulla-Maija	läsnä		
Kivelä Arto	läsnä	Värri Kristian	läsnä		
Kormu Jouni	läsnä	Yläkäs Minna	läsnä		
Liikkanen Katriina	läsnä				

Muut läsnäolijat Anna Kinnunen, kirkkoherra
Tarja Partanen, pöytäkirjanpitäjä

Allekirjoitukset

puheenjohtaja pöytäkirjanpitäjä

Käsitellyt asiat §§:t 21-30

Pöytäkirjan tarkastus

Paikka ja aika Hamina 13.10.2022 Hamina 13.10.2022
Allekirjoitukset

Helena Pakkanen Kaisa Pitkänen

Pöytäkirjan nähtävänä pito

Pöytäkirja on asetettu nähtäville 17.10.2022 ja on ollut nähtävänä kirkkoherranvirastossa 18.10.-16.11.2022. Nähtävänä pidosta on ilmoitettu kirkkoherranviraston ilmoitustaululla 14.10.2022.

Pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirjan otteet oikeaksi todistaa

21 §

Kokouksen avaus

22 §

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

KJ 8 luku 5 § 1 mom. mukaan ”kutsu asialistoinen on lähetettävä kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston jäsenille viimeistään viikkoa ennen kokousta sekä pidettävä seurakunnan ilmoitustaululla viikon ajan ennen kokousta”.

Kokouskutsu asialistoinen on lähetetty 30.9.2022 ja asialista on ollut nähtävänä kirkkoherranviraston ilmoitustaululla 30.9.-11.10.2022 välisenä aikana.

Kokous on päätösvaltainen kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla.

Esitys

Todetaan kokous laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös

23 §

Esityslistan hyväksyminen

Esitys, kvsto

Hyväksytään lähetetty esityslista.

Päätös

24 §

Pöytäkirjan tarkastus

Kirkkovaltuusto valitsee kaksi pöytäkirjantarkastajaa tarkastamaan kokouksen pöytäkirjan.

Valtuusto voi erikseen päättää, että pöytäkirja tai sen osa tarkastetaan heti.

Pöytäkirja tarkastetaan 13.10.2022. Tarkastettu pöytäkirja asetetaan nähtäville 17.10.2022 ja pidetään nähtävillä kirkkoherranvirastossa 18.10.-17.11.2022.

Esitys, kvsto

Pöytäkirjantarkastajat valitaan aakkosjärjestyksessä. Vuorossa ovat Helena Pakkanen ja Kaisa Pitkänen.

Päätös, kvsto

Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin

Kvsto 25 §

Knsto 95 §/9.8.2022

Kappalaisen viran lakkauttaminen

Valmistelija talousjohtaja puh. 050 594 3888

Haminan seurakunnan kirkkovaltuusto on 23.5.2022 päättänyt, että se esittää Mikkelin hiippakunnan tuomiokapitulille, että Haminan seurakunnan I kappalaisen virka lakkautetaan. Tuomiokapituli on 21.6.2022 merkinnyt asian tiedoksi ja kehottaa Haminan seurakuntaa tekemään KJ 6:1 mukaisen päätöksen. KJ 6:1 2 mom” Seurakunnassa voi olla kirkkoherran viran lisäksi papin virkoin kappalaisen ja seurakuntapastorin virkoja. Muita virkoja seurakunnassa on sen mukaan kuin kirkkovaltuusto päättää”. Koska kirkkovaltuusto päättää viran perustamisesta se myös lakkauttaa viran.

Eesitys

Esitetään, että kirkkovaltuusto lakkauttaa Haminan seurakunnan I kappalaisen viran 1.10.2022 alkaen.

Päätös

Päätettiin esittää kirkkovaltuustolle, että lakkautetaan Haminan seurakunnan I kappalaisen virka 1.10.2022 alkaen.

Kvsto 25 §/11.10.2022

Eesitys

Päätetään lakkauttaa Haminan seurakunnan I kappalaisen virka 1.10.2022 alkaen.

Päätös

Kvsto 26 §

Knsto 98 §/9.8.2022

Suositus toimituspalkkioista

Valmistelija talousjohtaja puh. 050 594 3888

Uuteen Kirkon virka- ja työehtosopimukseen on päivitetty suositus toimituspalkkioista ja niiden määristä. Toimituspalkkiot eivät tule voimaan ennen kirkkovaltuuston päätöstä.

Eesitys

Kirkkoneuvosto esittää, että kirkkovaltuusto hyväksyy uudet 1.3.2022 julkaistut suositukset toimituspalkkioista.

Päätös

Eesitys hyväksyttiin.

Kvsto 26 §/11.10.2022

Toimituspalkkioita maksetaan, kun seurakunta järjestää papin tai kanttorin tehtävien hoitamisen seurakunnan ulkopuolisen työvoiman avulla sen oman henkilöstön ollessa estynyt toimitusta tai tehtävää suorittamasta ja kun seurakunta sopii etukäteen toimituksen tai tehtävän suorittamista toimituspalkkioperusteisesti sen suorittajan kanssa.

Suositus sitoo seurakuntaa kirkkovaltuuston päätöksellä.

Esitys

Päätetään hyväksyä Kirkon Virka- ja työehtosopimuksen LIITE 18 Suositus toimituspalkkioista, joka jaetaan esityslistan mukana.

Päätös

Kvsto 27 §/11.10.2022

Knsto 120 §/26.10.2022

Vuoden 2023 tuloveroprosentti

Valmistelija talousjohtaja puh. 050 594 3888

KL 15:1

Seurakunnan varojen käyttäminen. Seurakunnan varoja ja tuloja saadaan käyttää ainoastaan seurakunnan tehtävien toteuttamiseen.

Seurakunnan tulee suorittaa maksuja kirkon keskusrahastoon niin kuin 22 luvun 8 §:ssä säädetään.

KL 15:2

Kirkollisvero. Seurakunnan jäsenten tulee osallistua niiden varojen hankkimiseen, joita tarvitaan 1 §:ssä mainittuihin menoihin.

Se määrä, mikä kirkkovaltuuston vuosittain hyväksymän talousarvion mukaan muiden tulojen lisäksi tarvitaan menojen suorittamiseen, kootaan varainhoitovuoden kirkollisverona.

Kirkkovaltuusto vahvistaa tuloveroprosentin. Tuloveroprosentti vahvistetaan lähimpään 0,05 prosenttiyksikköön.

Verotusmenettelystä annetun lain mukaan seurakunnan tulee ilmoittaa tuloveroprosentin suuruus verohallitukselle viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä.

Haminan seurakunnan vuoden 2022 tuloveroprosentti on 1,60 %.

Maksuunpannut verot (tietystä verovuodelta määrätty, riippumatta milloin tilitetty seurakunnalle)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 (ennakkotieto)	2022 31.8.2022
Kirkollisvero	5.044.360	4.916.554	4.839.173	4.615.179	4.656.818	4.622.646	4.635.709	4.672.588	3.353.528
Muutos	311.574	-127.806	-77.381	-223.042	41.639	-34.172	7.807	36.879	
Muutos %	6,58	-2,53	-1,57	-4,61	+0,9	-0,73	0,17	0,80	

Tammi-elokuussa v. 2021 Haminan seurakunta sai kirkollisverotilityksiä 3.310.960 € ja tänä vuonna tilityksiä on kertynyt 3.353.528 € eli noin 42.500 euroa (1,3 %) enemmän. Syitä on mm. vuoden 2022 aikaiset palkankorotukset. Vuonna 2022 verottaja on tehnyt oikaisuja heinäkuun verotilitykseen, kun ne aiemmin on tehty myöhemmin. Myös verotuksen valmistuminen on aikaistunut, joten vuodet eivät ole täysin vertailukelpoiset.

Valtion rahoitus on sidottu kunnan asukasmääriin. Indeksikorotus on korottanut vuoden 2022 valtion rahoitusta. Vuonna 2021 se oli 40.841 euroa kuukaudessa (40.851 €/kk v. 2020) ja vuodessa yhteensä 490.092 euroa (490.212 € v. 2020). Vuoden 2022 tilitykset ovat 485.217 €.

Tuloskehitys	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	TA 2022
vuosikate	816.138	319.940	479.194	187.096	191.607	522.693	824.742	34.073
tilikauden tulos	353.746	-189.468	33.650	-243.553	-1.207.741	144.901	245.562	-309.614
tilikauden yli- /alijäämä	510.695	-32.519	95.283	-181.825	- 1.146.109	412.404	287.194	-309.614
investointimenot	-33.168	-96.724	-130.579	-830.179	-33.018	-38.780	-471.973	-218.000
investointiosant ulot			-35.500			-231.000	0	
lainan lyhennys	-115.107	-115.107	-115.107	-115.107	-85.106	-75.107	-75.107	-75.107
lainan otto	-	-	-	-			-	
rahavarojen lisäys/vähennys	666.044	11.731	292.452	- 524.789	- 200.730	803.775	324.818	-259.034

Edellisen taulukon mukaan vuosikatteen olivat vuosina 2015-2022 yhteensä 3.375.483 euroa. Vuosikatteen pitäisi kattaa investoinnit ja lainan lyhennykset sekä lainojen korkomenot tai toimintamenojen pitäisi olla korkomenojen verran pienempi. Investoinnit ko vuosilta ovat yhteensä 1.852.421 euroa ja lainojen lyhennykset 770.855 euroa ja korkomenot 77.031 euroa, kaikki yhteensä 2.700.307 euroa. Näyttää, että talous on tasapainossa.

Tilanne 31.8.2022 näyttää, että vuonna 2022 vuosikate tulee olemaan ainakin talousarvion suuruinen n. 34.000 euroa tai hieman parempi, riippuen loppuvuoden verotilityksistä sekä energiakustannuksista.

Vuoden 2022 investoinnit ovat kohtuulliset , talousarvion mukaan 218.000 euroa, mutta Ristiniemen uurna-alueen rakentamisen ensimmäiseen vaiheeseen joudutaan hakemaan ylitystä. Tulevina vuosina energian säästöihin ja irtautumista fossiilisista polttoaineista tähtäävät muutokset nostavat investointien määrää.

Menojen/tulojen kehitys vuosittain

	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.8.2021	31.8.2022	TA 2022
Toimintatuotot	638.715	701.825	651.849	345.968	317.705	522.354
Kirkollisvero	4.639.819	4.584.068	4.715.855	3.310.960	3.353.528	4.500.000
Toimintakulut yht.	5.112.292	4.799.068	4.598.086	3.022.119	3.117.076	4.985.936
- hlöstökulut	3.151.879	2.893.204	2.907.082	1.980.466	1.995.460	3.158.464
- palvelut	1.022.658	823.723	837.380	496.401	601.646	987.938
- aineet, tarvikkeet	665.759	493.565	584.015	351.051	330.538	594.303
- muut menot	201.031	418.429	69.104	65.654	37.314	72.400

Vuodet eivät ole verrannollisia. Vuosi 2020 oli koronavuosi, jolloin toiminta oli pitkään verkossa tai kokonaan keskeytetty. Lisäksi vuonna 2020 oli Markkulan ja Kulmakiven myynnit. Vuosi 2021 on ollut alkuvuodesta sekä loppuvuodesta myös poikkeusvuosi koronan takia.

Suurimmat kuluerät ovat henkilöstö- ja kiinteistökulut. Kiinteistöstä luopuminen tuo heti kymmenien tuhansien säästöt. Yhden työntekijän vähennys pienentää kuluja myös kymmenillä tuhansilla euroilla. Tulevaisuudessa henkilöstökulut nousevat palkkojen noustessa ja kiinteistöjen kulut kasvavat energianhinnan noustessa. Saamme käyttötalousmenot tulevaisuudessa pysymään nykyisellä tasolla vastaamaan verotuloja

1. henkilöstömenojen vähentämisellä
  - a. avoimeksi tulevia virkoja/tehtäviä ei julisteta automaattisesti avoimiksi vaan niiden täyttämiseen vaaditaan kirkkoneuvoston lupa,
  - b. työalojen yhteistyöllä ja tehtävänkuvia laajentamalla ja
  - c. toiminnan muutoksella, tehdään yhteistyötä seurakuntalaisten kanssa, luovutaan jostain toiminnasta, työn tekemisen muutoksella esim. digitaaliset palvelut

2. kiinteistökuluja vähentämällä
  - a. luovutaan tarpeettomista ja vähällä käytöllä olevista kiinteistöistä
  - b. lisätään kiinteistöjen yhteiskäyttöä muiden alueen toimijoiden kanssa ja muuttamalla tiloja monikäyttöisiksi esim. Johanneksen kirkko

Syyskuussa 2022 on julkaistu seurakuntien uudet jäsen- ja verotuloennusteet.

Ennusteessa jäsenmäärän muutos edelliseen ennusteeseen vuosina 2023-2025 ovat ainoastaan muutama jäsen, mutta ennuste vuoden 2030 jäsenmäärästä laski.

Kirkollisverotulojen vähenemisestä ei näy merkkejä, kirkollisverotulot pysyvät nykyisellä tasolla tai hieman nousevat vuoteen 2030 asti. Verotulojen määrässä on otettava huomioon inflaatio, joka saattaa heikentää tuottoa tulevaisuudessa.

Verotuloennuste vuoteen 2025 asti on tehty Kuntaliiton kuntakohtaisten ennusteiden perusteella.

Vuodesta 2025 alkaen on tehty erillinen ennuste alle 65 -vuotiaille ja yli 65.vuotiaille.

Palkkatuloarvioaa korotus 2,5 % (työikäiset, alle 65 -vuotiaat) ja 2 % (eläkeläiset, yli 65 -vuotiaat).

Haminan seurakunnan ennuste:

	2006	2010	2015	2020	2021	2022	2023	2025	2030	2035	2040
Asukasmäärä	27850	27126	26283	25064	24550	24270	24000	23492	22315		
Jäsenmäärä	24245	22585	20673	18694	18103	17711	17323	16601	14397	13501	12286

Kirkollisvero 1000 €	2006	2010	2015	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2030
	4570	4612	5000	4581	4716	4765	4752	4787	4787	4798	4796	4814	4841

Kirkollisverotuloihin, kuten kuntien verotuloihin, vaikuttaa 1.1.2023 toteutettava soteverouudistus.

Koska verorakenteen muutokset eivät saa voimaan tullessaan aiheuttaa verotuksen kiristymistä, kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,64 %-yksikköä lain nojalla.

Kirkollisveroprosentin alentaminen on sen sijaan jätetty seurakuntien vapaaehtoiseksi tehtäväksi.

Valtiovarainministeriön vero-osasto on tehnyt kirkollisveroprosentin alentamispainelaskelman, joka on kirkkohallitus on julkistanut. Seurakuntien tulisi kirkollisveroprosentista vuodelle 2023 päättäessään huomioida VM:n alentamispainetaulukko sekä se, että verouudistus olisi lain tavoitteen mukaisesti neutraali myös kirkkoon kuuluvien näkökulmasta. Haminan seurakunnan osalta alentamispaine on 0,05 %-yksikköä.

Ehdotus, talousjohtaja

Päätetään esittää kirkkovaltuustolle vuoden 2023 tuloveroprosentiksi 1,55 eli alennetaan veroprosenttia alentamispainelaskelman mukaisesti 0,05 -prosenttiyksikköä.
Lapsiasiainvaikutus: Ratkaisulla ei ole vaikutusta lapsiin eikä nuoriin (KJ 23:3 §).

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Kvsto 27 §/11.10.2022

Esitys

Päätetään hyväksyä Haminan seurakunnan tuloveroprosentiksi 1,55 % vuodelle 2023.

Päätös

Kvsto 28 §/11.10.2022

Muut esille tulevat asiat

Kvsto 29 §/11.10.2022

Tiedoksi merkittävät asiat

Esitys

Merkitään tiedoksi seuraavat asiat:

- Haminan seurakunnan nuorten vaikuttajaryhmä on ollut seuraamassa kirkkovaltuuston kokousta ja nuoret esitellään kokouksessa
- Mikkelin hiippakunnan piispa Seppo Häkkinen on ilmoittanut, että jää eläkkeelle 1.8.2023 alkaen,
  - o Piispanvaalissa voivat äänestää
    - Hiippakunnan papit ja lehtorit.
    - Maallikkovalitsijat, joita on yhtä monta kuin pappeja ja lehtoreita. Seurakuntien kirkkovaltuustot ja seurakuntaneuvostot valitsevat heidät. Jokaisesta seurakunnasta valitaan vähintään yksi valitsija ja muut suhteessa väkilukuun.
    - Hiippakunnasta kirkolliskokoukseen valitut maallikkoedustajat ja hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenet.
    - Tuomiokapitulin lakimiesasessori ja maallikkojäsen
  - o oikeus asettaa ehdokas piispan vaalissa on valitsijayhdistyksellä, jonka muodostaa vähintään 30 tässä vaalissa äänioikeutettua henkilöä, henkilö saa olla perustajajäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä ja ehdokashakemuksessa saadaan nimetä yksi pappi, joka on antanut kirjallisen suostumuksensa ehdokkuudelleen
  - o maallikkovalitsijat valitaan alustavan tiedon mukaan kirkkovaltuuston joulukuun kokouksessa

Päätös

Kvsto 30 §
Muutoksenhaku
VALITUSOSOITUS

1 MUUTOKSENHAKUKIELLOT

2 Valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevat muutoksenhakukiellot

Seuraavista päätöksistä ei kirkkolain (1054/1993) 24 luvun 5 §:n mukaan saa tehdä kirkollisvalitusta eikä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 2 luvun 6 §:n 2 momentin nojalla hallintovalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) 146 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan hankintalain mukaista valitusta ei voi tehdä päätöksestä tai muusta ratkaisusta, joka koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua.

Pöytäkirjan pykälät:21-24, 28-29

Erikseen säädetyt muutoksenhakukiellot

1. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 2 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan valittamalla ei saa hakea muutosta hallinnon sisäiseen määräykseen, joka koskee tehtävän tai muun toimenpiteen suorittamista.
2. Hankintaa koskevista päätöksistä ei kirkkolain 24 luvun 8 a §:n 2 momentin nojalla saa tehdä kirkkolain mukaista oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta, jos asia kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan. Asia kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan, jos hankinnan arvo ylittää hankintalain 25 §:n mukaisen kynnysarvon. Kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa laskettuna ovat:
  - 60 000 € (tavarat ja palvelut sekä suunnittelukilpailut);
  - 150 000 € (rakennusurakat);
  - 400 000 € (hankintalain liitteen E 1–4 kohdassa tarkoitettut sosiaali- ja terveyspalvelut);
  - 300 000 € (hankintalain liitteen E 5–15 kohdassa tarkoitettut muut erityiset palvelut) ja
  - 500 000 € (käyttöoikeussopimukset).
3. Muun lainsäädännön mukaan päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pöytäkirjan pykälät ja valituskieltojen perusteet:

3 HANKINTAOIKAISU

4 VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen ja valitusaika

a) Kirkollis- ja hallintovalitukset

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella.

Valitusviranomainen ja yhteystiedot:

Itä-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Minna Canthin katu 64
Postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio
Sähköposti: ita-suom.hao@om.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Kirkollisvalitus, pöytäkirjan pykälät: 25,26,27

Hallintovalitus, pöytäkirjan pykälät:

Valitusaika on **30 päivää** päätöksen tiedoksisaannista.

Kirkollisvalitus alustusasiassa

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella.

Valitusviranomaisen ja yhteystiedot:

Mikkelin hiippakunnan tuomiokapituli, pöytäkirjan pykälät:

Käyntiosoite: Kirkkokatu 10
Postiosoite: PL 122, 50101 Mikkelä
Sähköposti: mikkeli.tuomiokapituli@evl.fi

Kirkkohallitus, pöytäkirjan pykälät:

Postiosoite: **PL 210, 00131 Helsinki**
Käyntiosoite: **Eteläranta 8, 00131 Helsinki**
Telekopio: **09 1802 350**
Sähköposti: kirkkohallitus@evl.fi
Valitusaika on **30 päivää** päätöksen tiedoksisaannista.

Muutoksenhakuajan laskeminen

Valitus- ja oikaisuvaatimusaika lasketaan päätöksen tiedoksisaannista, tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettamisestä, saantitodistuksen osoittamana ajankohtana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettamisestä, jollei muuta näytetä. Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

5 VALITUKSEN SISÄLTÖ JA LIITTEET SEKÄ VALITUKSEN TOIMITTAMINEN JA OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava:

- valittajan nimi ja yhteystiedot
- postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää
- sähköpostiosoite, jos valitusviranomaisen päätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- vaatimuksen perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä valitusviranomaiselle.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineenselvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on esitettävä valtakirja. Jollei valitusviranomainen toisin määrää, valtakirjaa ei kuitenkaan tarvitse esittää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 32 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Valitusasiakirjojen toimittaminen

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusajassa päätöksessä mainitulle valitusviranomaiselle. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse, lähetin välityksellä tai sähköisesti. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikeudenkäyntimaksu

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu, jollei lain 5, 7, 8 tai 9 §:stä muuta johdu. Tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta annetun oikeusministeriön asetuksen (1383/2018) 1 §:n mukaan oikeudenkäyntimaksu hallinto-oikeudessa on 260 € ja markkinaoikeudessa 2 050 €. Käsitelymaksu markkinaoikeudessa on kuitenkin 4 100 €, jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa ja 6 140 €, jos hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa.

Yksityiskohtainen valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.